

Голас Радзімы

ВЫДААНЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЙЧЫННІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

Цана 2 кап.
№ 13 (919) Красавік, 1966 г.
Год выдання 11-ы

Канстанцыя БУЙЛА

ПАМЯЦЬ СЭРЦА

У нашай памяці жыве
Год сорок першы, год крывавы.
Час — як рака, плыве, плыве,
Ды не зацяміць ён яркай славы
Тых, хто край засцілі сабой.
Каб адстаяць жыццё, свабоду,
Радзіму, шчасце і любоў,
І ўсё, што дарага народу.
Мы помнім мёртвых і жывых,
Як помняць сына, бацьку, брата...
Пад коўдрай шойкавай травы
Спяць нашы смельцы арляты
І нашы гордыя арлы...
За нас іх палгло так многа!
Яны нам выжыць памагалі.
І не забудзем мы нікога.
Ці дзень ідзе, ці прыдзе ноч,
Ідзе думка ў час вачам
закрытым—
І бляск навек заснуўшых воч
Нам свеціць з дэян даўно
пражытых.
І сэрца прагне аднаго:
Каб вечны мір нам ззяў заўсёды...
Гасіце войнаў злы агонь!
За мір змагайцеся, народы!

«Смаргонскія абаранкі» —
такую назву атрымаў та-
нец, пастаўлены ў самадзей-
ным калектыве Смаргонска-
га раённага дома культуры.

Фота Ул. КРУКА.

САДРУЖНАСЦЬ БРАЦКІХ КУЛЬТУР

Паспяховае развіццё савецкай многанациональнай культуры — адно з яркіх сведчанняў жыццёвай сілы ленинскай нацыянальнай палітыкі, важная заваёва савецкага грамадскага ладу.

У перадрэвалюцыйныя гады Ул. І. Ленін пісаў, што наша партыя ставіць перад сабой задачу змагання за інтэрнацыянальную культуру, якая згуртоўвае нацыі «у вышэйшым сацыялістычным адзінстве». Паслядоўна ажыццяўляючы ленинскія запаведы, Камуністычная партыя Савецкага Саюза забеспечыла стварэнне такой культуры. Гэта перадавая, агульнанародная сацыялістычная культура, яна сцвярджае высакародныя ідэалы брацкай дружбы народаў, высока трымае рэвалюцыйны сцяг пралетарскага інтэрнацыяналізму, стварае праўдзівы мастацкі лепіс нашага часу.

Савецкая культура неаддзяліма ад жыцця народа, ад яго барацьбы за камунізм. Атрымаўшы ў спадчыну лепшыя, прагрэсіўныя традыцыі мінулага, што адлюстроўваюць ідэі рэвалюцыйнай, вызваленчай барацьбы, яна расце і развіваецца як культура свабодных народаў-братоў, якія ў адзінным страі пракладваюць дарогу ў будучае, будуць новае грамадства.

У працэсе будаўніцтва камунізма ўсё больш цесным робіцца брацкае адзінства савецкіх

народаў, а разам з гэтым усё больш умацоўваецца і садружнасць культур сацыялістычных нацый нашай краіны. Непарыўная духоўная ўмова плённага іх развіцця. У агульнасці ідэйных пазіцый, эстэтычных прынцыпаў сацыялістычнага рэалізму, несацыялістычнага рэалізму, партыйна-парушных прынцыпаў партыйнасці і народнасці творчасці выказана сутнасць савецкай мастацкай культуры. Жыццё народа, яго стваральная праца, новыя адносіны, якія складаюцца паміж людзьмі, маваюцца прынцыпы сацыялістычнага супольнага жыцця, уся барацьба працоўных нашай краіны за перамогу камунізма, за мір і дружбу паміж народамі вызначаюць змест, патрыятычны пафас твораў савецкай літаратуры і мастацтва.

Гэта агульная накіраванасць мастацкай творчасці, вернасць прынцыпам сацыялістычнага інтэрнацыяналізму ўзбагачаюць нацыянальную культуру ўсіх народаў СССР і адкрываюць вялікія магчымасці для найбольш яркага, шматграннага і таленавітага выяўлення яе пэрадавой сучаснай культуры, нацыянальнай па форме, сацыялістычнай па змесце. Савецкая культура інтэрнацыянальная па сваёй прыродзе; ёй глыбока чужыя праяўленні нацыяналізму і шавінізму, несумяшчальныя са светапоглядам мастака сацыялістычнага грамадства. Адною працоўнай сям'ёй жы-

вуць у нашай краіне людзі розных нацыянальнасцей. І гэта адлюстравана ў савецкай літаратуры і мастацтве. Ідэя баявога адзінства будаўнікоў новага свету пранізвае дзейнасць усіх атрадаў многанациональнай савецкай культуры. У кожнай рэспубліцы створаны і ствараюцца таленавітыя мастацкія творы, героямі якіх з'яўляюцца савецкія людзі розных нацыянальнасцей. Гэта пачуццё сям'і адзінай паэтычна выказаў старэйшы ўкраінскі паэт Паўло Тычына: «...між нацыямі мост са сталі скавалі дружбаю народы».

Ці ж не знамянальна, напрыклад, што ў рэпертуары старэйшага рускага Малага тэатра сярод аўтараў сучасных п'ес стаяць і імёны драматургаў Украіны, Азербайджана, Эстоніі. У гэтыя дні вялікім святам дружбы народаў стаў фестываль беларускага мастацтва ў гарадах Урала і Сібіры. Як творчы агляд савецкай музыкі прайшоў нядаўна ўсесаюзны пленум праўлення Саюза кампазітараў СССР. У час гэтага агляду масквічы пачулі новыя музычныя творы розных жанраў, напісаныя кампазітарамі Расійскай Федэрацыі, Украіны, Прыбалтыкі, Беларусі, Закаўказзя, Сярэдняй Азіі, многіх аўтаномных рэспублік. Гэта пераканаўчае сведчанне таго, як плённа развіваецца творчая садружнасць дзеячоў музычнай культуры нашых народаў. Вялікай падзеяй у

культурным жыцці нашай сталіцы з'явілася яркая выстаўка твораў мастакоў Прыбалтыкі «25 год савецкіх рэспублік Літвы, Латвіі і Эстоніі».

Новыя творчыя задумы мастацкай інтэлігенцыі ўсіх рэспублік звязаны зараз са стварэннем твораў, прысвечаных 50-годдзю Кастрычніка і 100-годдзю з дня нараджэння Ул. І. Леніна. Далейшае развіццё садружнасці мастакоў брацкіх народаў, устанавленне паміж імі яшчэ больш цесных творчых сувязей дапаможа дастойна сустрэць гэтыя знамянальныя даты ў жыцці нашай краіны.

Жыццесцвярджалны сацыялістычны гуманізм, высакароднасць маральных прынцыпаў, прапаганда ідэй міру і дружбы народаў стварылі савецкай мастацкай культуры велізарную папулярнасць ва ўсім свеце. Кнігі савецкіх пісьменнікаў з вялікай цікавасцю чытаюць людзі ва ўсіх кутках планеты. «Магчыма, — гаворыў чылійскі паэт Пабла Неруда, — гэтыя людзі ніколі не сустрэнуцца, ніколі не пазнаюць адзін другога. Але вельмі можа стацца, што ў адзін і той жа час абодва чытаюць тую ж кнігу і што гэта кніга напісана савецкім пісьменнікам. Тады ў іх барацьбе,

у іх марах вырасце нябачная, трывалая ніць, магутнае адзінства — гэта любоў мільёнаў людзей нашых краін да Савецкага Саюза».

Дзеячы савецкай многанациональнай культуры разам з партыяй, з усім народам рыхтаваліся да XXIII з'езду КПСС, актыўна ўдзельнічалі ў абмеркаванні праекта Дырэктыў па новай пяцігодцы, якая будзе новым важным этапам у стварэнні матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізма, далейшым развіццём культуры будаўніцтва. Сярод дэлегатаў, абраных на з'езд партыі, ёсць пісьменнікі, кампазітары, артысты, мастакі, якія прадстаўляюць літаратуру і мастацтва брацкіх народаў нашай краіны. Гэтым высокім, натхняючым прызначэннем творчай працы мастацкай інтэлігенцыі падкрэсліваецца яе вялікае значэнне ў камуністычным выхаванні працоўных, у духоўным фарміраванні характару новага чалавека.

Камуністычная партыя раскрывае перад дзеячамі літаратуры і мастацтва новыя шырокія перспектывы творчасці, заклікае іх глыбей і ярчэй адлюстроўваць нашу рэчаіснасць, стваральную дзейнасць народа, яго барацьбу за камунізм.

«Правда».

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ
ПО-БЕЛОРУССКИ

Одной трудовой семьей живут в нашей стране люди разных национальностей. И это получает свое отражение в советской литературе и искусстве. Наша культура интернациональна, ей чужды проявления национализма и шовинизма. Жизнь народа, новые отношения, складывающиеся между людьми, борьба трудящихся за торжество коммунизма, за мир и дружбу между народами — вот что определяет содержание произведений советской литературы и искусства. «САДРУЖНАСЦЬ БРАЦКІХ КУЛЬТУР» — так называется статья, посвященная успешному развитию советской многонациональной культуры (1 стр.).

Со статьей «3 НОВЫМ РАЗМАХАМ» (3 стр.) выступает председатель исполкома Гродненского Совета депутатов трудящихся Г. Охрименко. За годы семилетки на берегах Немана вырос гигант большой химии — азотнотуковый завод, построены единственный в Союзе завод торгового машиностроения, обувная фабрика, домостроительный комбинат, завод силикатного кирпича и другие предприятия. Ведется обширное жилищное строительство.

Пять недель гостила в Белоруссии наша землячка из Нью-Йорка Олимпия Буткевич. С туристской группой «Русского голоса» посетила она многие города Советского Союза. «Я и вся наша группа в восторге от ваших успехов», — такое впечатление осталось у нее от поездки. Но вот перед нами статья из антисоветской газетенки, которую прислал соотечественник из Нью-Йорка. Некий «Ш» описывает свой разговор с женщиной, вернувшейся из Белоруссии. Он называет ее Верой, хотя похоже, что имя это взято заокеанским борзописцем с потолка, как и сведения о Белоруссии, которые он якобы получил от этой женщины («ВЕРА I АЛИМПІЯ», 4 стр.).

«I БЯЖЫЦЬ ПА ПЛАНЕЦЕ «ЗУБРОНАК» (4 стр.). Это статья о новых машинах Минского автозавода. В начале этого года на конвейер был поставлен новый автомобиль МАЗ-500. Мощный двигатель, удобное размещение агрегатов управления и приборов, улучшенная отделка кабины — все это выгодно отличает автомобиль от его предшественников. Семейство МАЗов в этом году пополнилось новыми собратьями. Это самосвал МАЗ-503, седельный тягач МАЗ-504, лесовоз МАЗ-509 и другие. Автомобили с зубром на радиаторе мчатся по дорогам Украины и Белоруссии, Кубы и Индии, Египта и Алжира.

Василий Козел — председатель колхоза «1 Мая». Хорошо идут дела в хозяйстве: его доход 2 миллиона рублей в год. По 1 рублю 80 копеек, два килограмма зерна, три — картофеля, два килограмма кормов для скота получают колхозники на трудодень. Зажиточно и культурно живут люди. В этом могли убедиться наши земляки из США, которые приезжали сюда в прошлом году. Среди гостей был Андрей Сороговец. Его связывает с Василием Козелем давняя дружба. Когда-то они оба в поисках заработка отправились за океан, но Василий еще в 1914 году вернулся домой и стал активным участником новой жизни, что пришла в родную Белоруссию («СЯБРЫ СУСТРЭЛІСЯ ЗНОУ», 5 стр.).

НАВАПОЛАЦК

На тэрыторыі Беларусі выяўлена нямала крыніц мінеральных вод. Цяпер прымаюцца захады да таго, каб як мага лепш выкарыстаць іх. У Наваполацку, напрыклад, заканчваецца будаўніцтва б'ювета і павільёна. Мінеральная вада будзе падведзена да бальнеалагічнага аддзялення бальніцы, прафілакторыя медсанчасткі нафтапрацоўчага завода.

ГОМЕЛЬ

Сем год працуе пры Беларускаім інстытуце інжынераў чыгуначнага транспарту народны ўніверсітэт тэхнічных ведаў. На чатырох яго факультэтах — механічным, будаўнічым, хімічным і грамадска-тэхнічным — без адрыву ад вытворчасці павысілі свае веда каля 500 рабочых і інжынерна-тэхнічных работнікаў прадпрыемстваў горада. Па выніках усеаюзнага агляду народных універсітэтаў Гомельскі ўніверсітэт адзначан дыпламам першай ступені. Ва ўніверсітэце цяпер адкрыт новы факультэт — эканамічны.

Амаль круглы год вырошчваюць гародніну ў саўгасе «Вейна» Магілёўскага раёна. Гуркі, памідоры, цыбулю, салату, кроп і іншую гародніну пастаўляе гаспадарна магазінам і прадпрыемствам грамадскага харчавання горада. Сёлета плошча цяпліц у саўгасе павялічыцца да двух гектараў.

НА ЗДЫМКУ: у адной з цяпліц саўгаса. На пярэднім плане звенявая Кацярына КАЙДА.
Фота М. Жалудовіча.

Цымяна ўяўляў сабе прафесію токара дэмабілізаваны марак Анатоль Грыцук, калі пяць год таму назад прыйшоў на Лідскі завод сельгасмашынабудавання. Дапамога вопытных майстроў, працавітасць і настойлівасць дапамаглі маладому рабочаму асвоіць складаныя станкі. Хутка пра Грыцука загаварылі на прадпрыемстве, як аб адным з лепшых спецыялістаў. Таварышы аказалі яму давер'е — выбралі старшынёй цэхавага прафсаюзнага камітэта. Пазней камуністы заводу прынялі Анатоля ў свае рады. Грыцук працуе ў інструментальным цэху на ўніверсальным расточным станку. На абласной партыйнай канферэнцыі Грыцук выбран дэлегатам XXIII з'езду КПСС.
НА ЗДЫМКУ: А. Г. ГРЫЦУК (злева) дае наказ свайму вучню, а цяпер напарніку камсамольцу Юрыю Анацкаму.
Фота А. Перахода.

МІНСК

Калектыў эксперыментальнага цэха трактарнага заводу вырабіў другую доследную партыю колавых універсальных трактараў «МТЗ-80». Машины адпраўлены на выпрабаванні ў Дзяржаўны навукова-даследчы інстытут механізацыі сельскай гаспадаркі і на Кубанскую машына-выпрабавальную станцыю. На новых трактарах устаноўлены рухавікі магутнасцю ў 80—90 конскіх сіл, што дазваляе ім весці палявыя работы са скорасцю больш як 10 кіламетраў у гадзіну.

КІСЛАВОДСК

Адкрыліся веснавыя турысцкія маршруты па горных аўтастрадах Паўночнага Каўказа. Аўтобусы з турыстамі адпраўляюцца з Пяцігорска на новую базу — гасцініцу, пабудаваную на берэзе Блакітнага возера. Пасля трохдзённага адпачынку сярод маляўнічых гор Кабардзіна-Балкарый падарожнікі адпраўляюцца далей у сталіцу Паўночнай Асецыі. Па многіх маляўнічых маршрутах Каўказа прайдуць аматары турысцкіх паходаў і

падарожжаў у надыходзячым летнім сезоне.

СТАРЫЯ ДАРОГІ

Перакрыта вусце ракі Арэсы на Любанскім вадасховішчы. Закончана будаўніцтва першай чаргі плаціны даўжынёй 3 кіламетры і вышынёй 6,5 метра. Створана вадасховішча плошчай 2250 гектараў. А разам з рыбгасам водная плошча перавысіць 5 тысяч гектараў. Гэта дасць магчымасць у засушлівыя гады арашаць тысячы гектараў зямель.

МАГІЛЁУ

Вялікае будаўніцтва разгарнулася на Пушкінскай вуліцы. Тут будзе новы мікрараён з домам культуры, сталовымі, бальніцамі, бытавымі ўстановамі. Адзін жылы дом ужо заселен, два неўзабаве будуць здадзены ў эксплуатацыю.

КРЫЧАУ

Тут уступіў у строй новы хлебазавод. Яго прадукцыйнасць — 50 тон хлеба-булачных вырабаў за суткі. Прадпрыемства цалкам механізавана і аўтаматызавана.

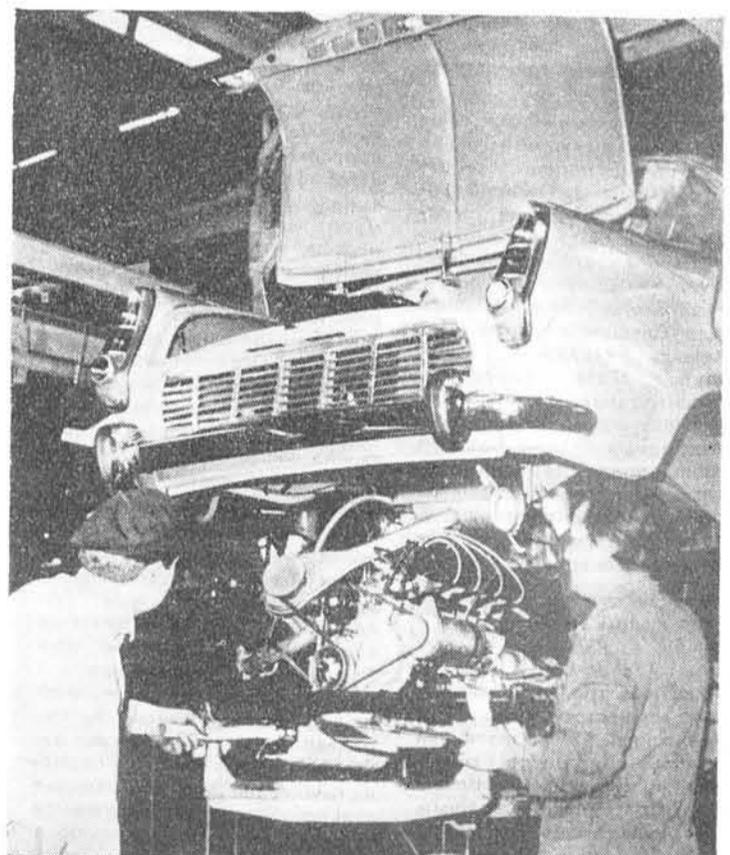
БОН. Суд у Франкфурце-на-Майне вынес прыгавор бы- лому оберштурмфюрэру СС Адольфу Харнішмахеру, які ў гады вайны ўзвучальнаў масавае знішчэнне савецкіх грамадзян на часова акупіраванай тэрыторыі ў раёне Магілёва. У працэсе следства і суда была палкам даказана віна Харнішмахера ў зверскім знішчэнні ні ў чым не вінаватых мірных савецкіх грамадзян. Ён прыгаворан да 4 гадоў турмы. Аднак Харнішмахер не будзе адбываць гэты тэрмін пакарання. Яму залічан час напярэдняга зняволення. Такім чынам, у Заходняй Германіі закончылася яшчэ адна судовая камедыя, мэтай якой з'яўляецца стварэнне выгляду праследвання нацысцкіх злачынцаў.

НЬЮ-ІОРК. Паводле паведамлення з Гуэ (Паўднёвы В'етнам), у час баёў у Асхау, дзе патрыятычныя сілы захапілі ўмацаваны лагер амерыканскіх спецыяльных войскаў, частка салдат сайгонскага рэжыму перайшла на бок Арміі вызвалення. Спасылаючыся на словы камандзіра лагера ў Асхау капітана Блейра, які быў у ліку трох амерыканцаў, што выратаваліся на верталёце, карэспандэнт газеты «Нью-Йорк Уорлд-тэлеграм энд Сан» паведамляе, што 141-я в'етнамская рота пакінула пазіцыі, «агальшы паўднёвую сцяну» ўмацаванняў.

БРУСЕЛЬ. Тут у камунальным доме камуны Сен Жиль адкрылася перасоўная выстаўка «Погляд на СССР», арганізаваная Таварыствам бельгійска-савецкай дружбы.

ПРАГА. Легкавыя і грузавыя машыны выпускае Младабальскаўскі завод у Чэхаславакіі. Гэта старэйшае аўтамабільнае прадпрыемства перажывае зараз сваё другое нараджэнне — значна расшыраюцца існуючыя цэхі, будуюцца новыя. У бліжэйшы час павялічыцца выпуск аўтамашын маркі «Шкода», якія карыстаюцца добрай славай у многіх краінах свету.

НА ЗДЫМКУ: зборка новага легкавага аўтамабіля «Шкода-1000-МБ-1966». Машина можа развіваць хуткасць да 125 кіламетраў у гадзіну.
Фота ЧТК—ТАСС.

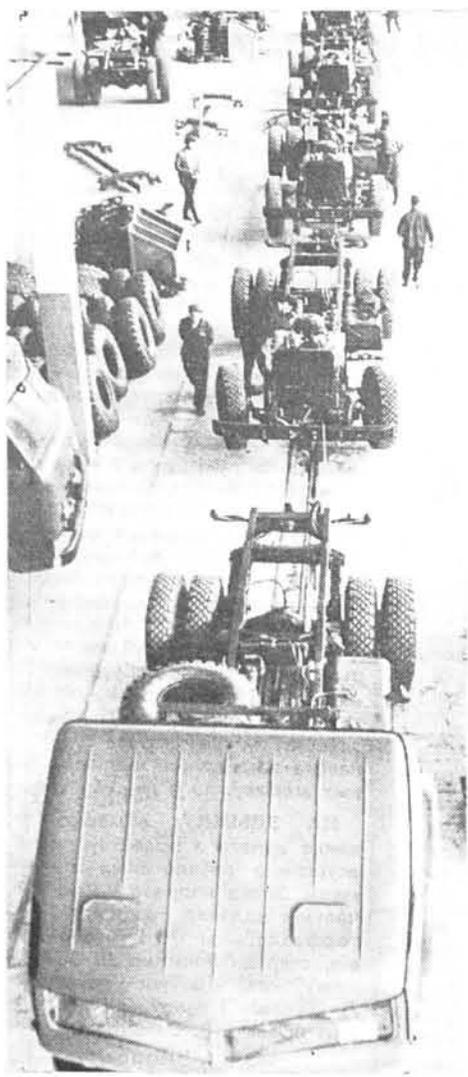

НА ЗДЫМКАХ (зверху ўніз): мастак-канструктор Ф. РЭЎЗІН ля макета будучага МАЗа. Вялікі ўклад у выпуск новых аўтамабіляў уносіць і тэкар І. РУСАК. З гэтага канвеера сыходзяць самазвалы

Фота С. ЦЯРЭШКІНА.

І БЯЖЫЦЬ ПА ПЛАНЕЦЕ „ЗУБРОНАК“

Роздум над пісьмом земляка

З галоўнага канвеера сыйшла ўжо не адна сотня новых машын. Волаты-МАЗы мчацца па дарогах Беларусі і Украіны, Афрыкі і Кубы, працуюць на будоўлях Індыі, утаймоўваюць старажытны Ніл, дапамагаюць будаваць новае жыццё народам Алжыра. А да канца года аўтамашыны сямейства МАЗ-500 будуць экспартавацца больш чым у 30 краін свету.

Новы год быў сведкай нараджэння другой машыны—самазвала МАЗ-503. Гідраўлічны механізм пад'ёму платформы і пнеўматычны прывод забяспечваюць пад'ём кузава, апусканне і прыпынак у любым прамержавым становішчы. Спецыяльны ўстрэсваючы эффект у сістэме гідрапад'ёмніка садзейнічае хуткай і поўнай разгрузцы кузава пры перавозцы ліпкіх будаўнічых і кар'ерных грузаў.

Сярод аўтамашын новага сямейства ёсць яшчэ адзін аўтамабіль — сядзельны цягач МАЗ-504, які рыхтуецца да серыйнай вытворчасці. Акрамя таго, на базе асноўных аўтамабіляў створан рад мадыфікацый, у тым ліку лесавоз МАЗ-509. Ён выгадна адрозніваецца ад таго, што выпускаецца зараз. Лесавоз рухаецца ў ненагружаным стане з вялікай хуткасцю, рэзка павышана яго маневранасць і праходнасць, а камфартабельная кабіна садзейнічае больш прадукцыйнай працы вадзіцеля. На новым лесавозе ўстаноўлен рухавік магутнасцю 180 конскіх сіл. Карысная нагрузка ўзрасла да 18 тон. Гэта значыць, што за адзін рэйс такі аўтамабіль можа перавезці 20—22 кубаметры драўніны.

Вялікая наша Айчына. Ад Ледавітага акіяна на поўначы да спякотнага Узбекістана на поўдні пралеглі яе межы. Розныя кліматычныя ўмовы ствараюць свае асаблівасці і ў працы людзей. А як быць з тэхнікай? І аб гэтым падумалі інжынеры і канструкторы Мінскага аўтамабільнага. Яны стварылі ўзоры аўтамашын для работы ва ўмовах Крайняй Поўначы і клімату гарачых пустынь.

Больш 12 тысяч кіламетраў па дарогах Якуціі і Магаданскай вобласці прайшлі аўтамабілі МАЗ-512. Воджыкі аб іх самыя найлепшыя. Добрыя цягава-дынамічныя якасці, плаўнасць ходу, спальнае месца ў кабіне для шафёра, падагрэў паліва і акумулятарных батарэй, устойлівае герметычнасць кабіны, двайное лававое шкло, металічная платформа, дадатковыя ёмістасці, перадапскавы падагрэў рухавіка—вось тыя перавагі, якія выгадна адрозніваюць новую аўтамашыну і ствараюць вадзіцелю нармальныя ўмовы для работы ў паўночных шыроты краіны. Да таго ж усе гумаватэхнічныя вырабы зроблены з марозаўстойлівай сумесі. У Аймаконскім раёне, напрыклад, тэрмометр у час выпрабавання апускаўся ніжэй 60 градусаў. А ў кабіне было зусім цёпла: сказаецца сістэма дадатковага ацяплення і ўцяплення сценак пенапластам.

А тыя, каму давядзецца вадзіць машыны ў раёнах са спякотным кліматам, змогуць пераканацца ў перавагах прыстасавання для кандыцыявання паветра.

Выдатна пачаўся для мінскіх аўтазаводцаў першы год пяцігодкі. Адны машыны сыходзяць ужо з канвеера і імчацца па дарогах нашай Айчыны і замежных краін, другая праходзяць выпрабаванні, трэція нараджаюцца ў лабараторыях канструктараў. На радыятарах іх—эмблема зубра.

Л. МЕРСОН.

ВЕРА і АЛІМПІЯ

Алімпію мы ведаем. Гэта немалая, прывабная сваёй сціплай і сардэчнай прыгажосцю жанчына. Прозвішча яе Буткевіч. Жыве яна ў Нью-Йорку.

Веру мы не ведаем. Прачыталі яе імя ў газетцы, якую даслаў нам адзін зямляк з Нью-Йорка. Можна яна нават і не Вера, а Тэклія ці Ядвіга. Магчыма, карэспандэнт той антысавецкай газеткі ўзяў гэта імя са столі. Бо найчашчэй як столь натхняла пісаку, калі ён ляпіў свой артыкул «Гутарка з жанчынай, што вярнулася з Беларусі».

Невядома нам і прозвішча карэспандэнта. Пад артыкулам стаіць адна літара «Ш».

З Алімпіяй мы пазнаёміліся ў Мінску. Сядзелі разам з іншымі нашымі землякамі-турыстамі за сталом, размаўлялі. Настрой быў добры. Снявалі беларускія песні. Запомніўся прыемны голас Алімпіі.

«Ш» піша, што Вера была таксама ў Мінску, наведла родную вёску, сустракалася са сваякамі.

Магчыма. Але паглядзім, як жа выглядае Беларусь у вачах нашай знаёмай Алімпіі і той невядомай Веры.

Перад намі пісьмо Алімпіі, якое мы атрымалі амаль адначасова з той газеткай. Параўнанне ўзнікла само сабой. Алімпія піша:

«Прабачце, калі ласка, я — малапісьменная, але раскажу, як умею. Ведаю, зразумееце. Я прабывала ў Беларусі пяць тыдняў: была ў мястэчку Крэва, тыдзень у Мінску, а потым далучылася да групы «Русского голоса» і аб'ехала шмат гарадоў Савецкага Саюза. Як і ўся наша група, я ў захапленні ад вашых поспехаў. Якія прыгожыя дамы ў Мінску, шырокія вуліцы, паркі, усюды кветкі, чысціня. Я была ў раённым цэнтры Беразіно. Там у мяне ёсць знаёмы ўрач Майсевич. Ён працуе ў бальніцы. Паказаў мне яе. Я была здзіўлена: якая там чысціня! Я размаўляла з хворымі. Яны казалі — урачы і сёстры, як родныя. Гавораць з хворымі, як і яны, простама (гэта значыць, па-беларуску — Л. П.). І ў Мінску, і ў Маладзечна — усюды, дзе я была, бачыла цудоўныя збудаванні, фабрыкі, якія нам не спіліся некалі. Да нас адносіліся ўсюды вельмі ветліва. Ох, як гэта было прыемна.

Мяне тут засыпаюць пытаннямі: як там, і я раскажваю ўсё, што бачыла. Добрыя людзі радуюцца ўсяму, што я раскажваю, а «дэні» не вераць».

За Веру піша «Ш». Спачатку ён раскажвае, як ён спаткаўся з Верай:

«Гэта было нядзельным летнім ранкам. Сядзелі мы — чалавек васьм, разам — навокал вялікага стала ў садзе нашага сябра. Ці адзін з нас зайздросціў яму: у такім прыгожым месцы дом купіў! (Заўважым, між іншым, можа праз тую зайздросць да дамоў і апынуўся «Ш» за акіянам).

Адсюль, гледзячы на Усход, адкрывалася перад табой стужка вялікай шырокай шашы Нью-Йорк—Трувэй».

За сталом сядзела і Вера. На сталае — цыгарэты Гродзенскай фабрыкі, гарэлка. Да прыходу «Ш» людзі, відаць, старыя эмігранты, выпілі па чарцы і закурылі, парадаваліся добрым весткам і памятным падарункам, якія прывезла Вера.

«Мне налілі чарку, — піша «Ш», — чакаюць васьм, каб выпіў ды сказаў сваё слова. А я, трымаючы чарку ў руцэ, прыглядаюся да наклеяў на паўлітровай пляшцы з гусінай шыйкай. На ёй дзве вежы Мінскага вакзала і надпіс на ўсю шырыню: «Беларуская гарэлка».

— Ну, як? Па-твойму, які смак? — пытаюцца ў мяне. Не спынаюся з адказам. Блуджу ў сваёй «смакавай памяці».

Колькі ён блудзіў у гэтай «смакавай» памяці, што ўспамінаў: самагонку, шнапс ці віскі, але ўрэшце ўскрыкнуў: — Дык гэта ж маскоўка! Дабог яна!

«Ніхто навокал не нярэчыць».

А што нярэчыць, калі за тым сталом сядзелі сапраўды разумныя людзі, то яны маглі толькі паківаць галовамі: дурань, дурань, ці збажына, якая расце пад Вязьмай, адрозніваецца ад той, што пад Слуцкам? Або маглі падумаць і так: добра, відаць, табе даліся ў памяць рускія ды беларускія хлосцы, якія так шуганулі нябе разам з гітлераўцамі, што ты апынуўся ажыо тут, за акіянам. Ва ўсім цяпер чуеш «маскоўскі пах».

Аднак культуру чарку, праглынуў вадкасць, не падавіўся дарма, што «маскоўка».

Выпіўшы, спытаў у Веры: — Ну, а колькі такая гарэлка каштуе?

Вера нібы адказала: — Тры з палавінаю...

— Ну, а якая, напрыклад, цана сала?

Вера нібы адказала: — Чатыры рублі і восемдзесят капеек за кіло.

— А масла?

— Нешта таксама, як і сала. Вера, калі гэта імя не ўзята са столі, маглі і памыліцца, не дакладна запомніць цану «беларускай гарэлкі». Але ўдакладнім — каштуе яна не даражэй за «сталічную»... На масле і сала «Ш» прыкінуў больш (можа «маскоўка» надвяла!). Кіло сала каштуе ў Беларусі 1 рубель 80 капеек і найлепшае — 2 рублі 60 капеек, а масла — 3 рублі 50 капеек. Гэта ведае кожны.

А далей брахня пайшла ўжо як на масле і ўсё са спасылкай на тую невядомую Веру: «Калгаснікі жывуць на мізэрных заробках», «усе бедныя», «рэдка дзе калі беларускую гаворку пачуеш».

Алімпія піша: «Я бачыла працавітых людзей. Яны маюць усёго ў дастатку: яек, масла, сыр трох гатункаў, хлеб і ўсё, што патрэбна для жыцця, у дастатковай колькасці».

На ежу, трэба сказаць, не жаліўся ні адзін наш госьць. І калі яго што здзіўляла прыёмам — што ежы ў гасцінных гаспадароў было на сталае больш, чым трэба.

«У мінскіх крамах была? — працягвае дапытвацца «Ш».

— А як жа. Жыла ў горадзе два тыдні, дык шмат дзе была.

— Вось, напрыклад, у мясцовай краме ў іх ёсць (заўважце — «у іх») халадзільнікі такія, як тут?

— Есць.

— Як выглядае гэта крама ў параўнанні з нашымі, амерыканскімі?»

(Заўважце — «нашымі, амерыканскімі»).

Вось у гэтых падкрэсленых выказах, як кажучы, і сабака закапаны. Для «Ш» усё, што робіцца ў Беларусі, — «у іх», у ЗША — «наша, амерыканскае». І каб за Веру не пісаў «Ш», яна, магчыма, напісала б тое, што і Алімпія.

Вера хутчэй за ўсё і не ведае, што напісаў чалавек у той нікчэмнай газетцы, якога яна частавала «беларускай гарэлкай», яе шырыя словы ён перавярнуў на «свой, амерыканскі лад». З аб'ектыўнага расказу, у якім галоўнае — роздум і гордасць за свой народ, што з руін узняў гарады і паселішчы і ідзе далей наперад, з гэтага расказу, як злодзей, ён выразаў тое, што дало яму магчымасць стварыць «аб'ектыўную» хлусню.

І гэта зразумела.

О, калі б трапіў гэты артыкул у рукі жанчыны, якую «Ш» ахрысціў Верай, ды яна пазнала б, хто такі «Ш» — наўрад ці яго больш запысоць за стал, на якім будзе стаць «беларуская гарэлка». А можа і больш таго... Шчасце «Ш», што старыя эмігранты не бяруць у рукі яго антысавецкі шкумат.

Л. ПРОКША.

МЫ ЗА ИСКРЕННОСТЬ

Читателей нашей газеты объединяет любовь к Родине, глубокий интерес к ее успехам. Однако людям, разным по возрасту и образованию, по политическим взглядам и религиозным убеждениям, отделенным от родной земли десятками лет и тысячами километров, не всегда все бывает ясно в жизни первой в мире страны социализма. Задавая самые различные вопросы и искренно делаясь своими сомнениями, они дают нам возможность полнее и убедительнее осветить на страницах газеты то, что их интересует.

Соотечественница Вера Клошко, например, с сожалением писала об исчезновении хуторов, в которых она видела поэзию сельской жизни. Ее письмо послужило поводом для серьезного разговора о значении селения хуторян в селах, где на смену одиночеству приходит полнокровная жизнь в коллективе, а хуторской неустроенности — все блага современной цивилизации.

Были среди наших читателей и такие, которые боялись писать своим родным, а тем более приехать их навестить. Только благодаря искренней переписке с нами побороли свои сомнения земляки из Англии Матвей Райцев, Савелий Борисенко и Алесь Бута. Погостив в родных деревнях и беспрестанно вернувшись в Англию, они остались нашими друзьями и корреспондентами.

Не помешали добрым отношениям и критические замечания, высказанные Я. Скуратовичем, И. Коновым и другими соотечественниками.

И вот перед нами Ваше письмо, земляк Иван Козак. «Я родом из Брестской области, — пишете Вы, — люблю наш русский народ и радуюсь его успехам и достижениям. Но я являюсь религиозным человеком и боюсь, что из-за моего искреннего признания и открытости я потеряю вас». Из этих строк вытекает, что Вы хотите наладить с нами контакт, но сомневаетесь, захотят

ли мы разговаривать с религиозным человеком.

Видимо Вам, уважаемый земляк, кто-то представил в искаженном виде картину отношения к верующим в Советском Союзе. Да, большинство населения СССР не верит в бога. Но свобода совести в нашей стране гарантируется Конституцией, а преследование по религиозным мотивам карается Уголовным кодексом СССР.

Соотечественник Никита Чирский из США, который интересовался этим вопросом, имел возможность убедиться, что в Минске действует православная церковь. Есть в Белоруссии, кроме церквей, костелы и синагоги, а в Ивьевском районе, где имеется поселение татар, — мечеть. Официально разрешены религиозные издания (например, «Журнал Московской патриархии»), духовные семинарии и монастыри, а в декабре минувшего года группа служителей церкви из нашей страны присутствовала на Вселен-

ском соборе в Риме. И чтобы окончательно убедить Вас, что мы непредубежденно относимся к религиозным людям, напомним, что архиепией Сергей является членом Белорусского товарищества по культурным связям с соотечественниками за рубежом, которое издает газету «Голас Радзімы».

Мы всегда готовы выполнить

просьбы земляков и сегодня отвечаем на вопрос из Вашего письма: «Где и когда было начало белорусского языка?» Этот вопрос и раньше не раз задавали читатели, и в № 688 нашей газеты мы поместили статью о происхождении белорусского языка. Сегодня печатаем ее в переводе на русский язык.

ГДЕ И КОГДА БЫЛО ЕГО НАЧАЛО?

Заглянем в глубь истории нашей страны, отбросив с десяток столетий. Тогда, в IX—XII веках, восточные славяне еще не делились на три братских народа — русский, украинский и белорусский, — а представляли одну древнерусскую народность. Они имели свое сильное государство с центром в городе Киеве, разговаривали на одном древнерусском языке.

Во второй половине XII столетия Киевское государство распалось на отдельные феодальные княжества. Князья вели частые междоусобные войны. Используя разобщенность русских земель, на них с разных сторон начали нападать враги. Восточную Русь захватили татаро-монгольские орды, западные и южные княжества были захвачены польско-литовскими феодалами.

В результате этих изменений древнерусская народность распалась на три части, из которых постепенно сформировались русская, украинская и белорусская народности. В языке усилились территориальные диалекты, что в конечном итоге привело к возникновению братских восточнославянских языков.

Письменные памятники того времени доносят до нас многие лексические (словарные), грамматические и фонетические (звуковые) особенности белорусского языка. Из последних наиболее важные и характерные до нашего времени — аканье (система произношения гласных А, О, Е в безударных слогах), отвердение Р и шипящих звуков, дзеканье и цеканье (переход Д, Т в положении перед мягкими гласными и согласными в ДЗ, Ц), появление аффрикаты ДЖ и др.

«Великое княжество Литовское было населено множеством различных рас, — отмечали К. Маркс и Ф. Энгельс. — Северные провинции Прибалтики были во власти самих литовцев, народа, который говорит на языке, отличном от языка его славянских соседей... Дальше, на юг и на восток от современного польского королевства, находились белорусы, которые говорят на языке среднем между польским и русским, но более близким к последнему».

В Литовском княжестве древнебелорусский язык некоторое время был официальным языком, на котором велись все государственные дела. Но в конце XVII столетия, когда Литва и Белоруссия полностью попали под власть Польши, польский сейм принял специальное постановление, в котором запрещал употребление белорусского языка.

Условия развития белорусского литературного языка складывались очень невыгодно. Католические ксендзы безжалостно уничтожали памятники белорусской культуры.

Царские власти самодержавной России белорусский язык называли «западнорусским», «литовско-русским» или «балтийско-русским» наречием. В 1840 году специальным указом было запрещено даже название «Беларусь». Оно заменилось названием «Северо-Западный край».

Об отношении царских властей к белорусскому языку и литературе свидетельствует резолюция виленского цензора по делам внутренней печати, на-

ложенная на рукопись «Белорусских рассказов» Франтишка Богушевича: «По поводу вопроса, не скрывается ли в такого рода произведениях тенденция кроме «малорусской» создать еще и «белорусскую» литературу... эта рукопись не может быть разрешена к печати». Известно также, как боролись с белорусским словом польские паны во время своего господства на землях Западной Белоруссии.

А между тем видные деятели русской и польской культуры еще в те далекие времена восхищались красотой белорусского языка, поэтичностью наших песен и сказок, поддерживали развитие белорусской культуры. Мицкевич, Пушкин, Белинский, Добролюбов, Чернышевский были искренними друзьями белорусского народа.

Несмотря на все репрессии царских властей, литература на белорусском языке жила и развивалась. XIX столетие дало нам анонимные поэмы и беседы, пламенные публицистики Костюса Калиновского, поэзию Дунина-Марцинкевича и Франтишка Богушевича. А начало XX столетия ознаменовалось приходом в литературу плеяды известных писателей, таких, как Янка Купала, Якуб Колас, Тётка, Максим Богданович, Змитрок Бядуля и другие.

В XIX столетии большинство белорусских книг печаталось за границей и уже оттуда переправлялось на территорию Белоруссии. А когда революционные события 1905 года заставили царские власти пойти на уступки в национальном вопросе и разрешить печатание оригинальных произведений на белорусском языке, в Белоруссии началось бурное развитие издательского дела.

В 1906 году в Петербурге возникает издательство «Загляне сонца і ў наша аконца», которое начинало работать издательства в Вильно, Минске, Полоцке. Выходят первые белорусские легальные газеты «Наша доля» и «Наша ніва».

В том положении, в котором он находился в самодержавной России, белорусский литературный язык не мог иметь научно-разработанных орфографических и грамматических норм. Какими же нормами пользовались писатели и издатели? Они прежде всего ориентировались на живое народное произношение. Народный язык явился критерием для белорусской письменности, отмечают белорусские языковеды, и в конечном итоге определил основной принцип нашей орфографической системы, который получил название фонетического.

Наша первая научная грамматика была написана в 1918 году доцентом филологии Петроградского университета Брониславом Тарашкевичем, высокообразованным человеком, известным общественным деятелем. На основании изучения живой разговорной речи, произведений художественной литературы и работ лингвистов Тарашкевич правильно определил основные особенности и закономерности белорусского языка. Благодаря этому его правописание, которое, безусловно, со временем подверглось определенному усовершенствованию, в основных чертах сохранилось до нашего времени, и мы сегодня им пользуемся.

(Окончание на 6-й стр.)

Фотаэцюд Ул. Дагаева.

ВЕСНАВЫ КРАЯВІД.

СЯБРЫ СУСТРЭЛІСЯ ЗНОЎ

Яны сустрэліся праз многа год, двое старых людзей, двое працаўнікоў. Калісьці ў іх лёсе было шмат агульнага: беднасць, недахоп зямлі, імкненне выбіцца з галечы. Гэта зблізіла іх і прымусіла двух кляпчанскіх хлапцоў Васіля Козела і Андрэя Сарагаўца адправіцца за акіяны, у Амерыку. Але аказалася, што і там было не лепш. Мучыла туга па Радзіме, непакоя за пакінутых у Кляпчаных родных. Працаваць даводзілася па шаснаццаці гадзін у суткі, перацягваючы на скатабойні цяжкія вазкі. Больш двух год Васіль Козел вытрымаць не змог і яшчэ ў 1914 годзе вярнуўся дадому. А Андрэй Сарагавец застаўся. Раздзіліся дарогі былых сяброў...

У трыццатым годзе Васіль Козел першым у Кляпчаных падаў заяву ў калгас. І на першым сходзе члены толькі што створанай арцелі, якая называлася тады «Камбайн», абралі яго старшынёй праўлення. З таго часу ўсё жыццё Козела непарывна звязана з клопатамі аб людзях, аб зямлі. Нават у гады Вялікай Айчыннай вайны, знаходзячыся ў эвакуацыі, ён кіраваў калектывнай гаспадаркай у Саратаўскай вобласці. Пасля вызвалення Беларусі вярнуўся Васіль Паўлавіч на Слуцчыну. Яго абралі старшынёй калгаса «1 Мая», якім ён кіруе і зараз. Аб тым, як ідуць справы ў гэтай гаспадарцы, гаворыць і добры працадзень (1 рубель 80 капеек грашыма, 2 кілаграмы зерня, 3 — бульбы і 2 кілаграмы кармоў для жывёлы), і даход гаспадаркі (2 мільёны рублёў у год).

Пяць год таму назад Васіль Козел на адным са сходаў прапанаваў уключыць у калгас «1 Мая» яшчэ і вёскі Іграева і Працэвічы, якія да гэтага былі аб'яднаны ў арцель «Слуцк». Неяк не ладзіліся ў іх справы. Людзі яго падтрымалі. — Што ж, узяць можна! —

гаварылі яны. — Трэба дапамагчы суседзям...

Праўда, цяжкавата было спачатку. Старшыня стаў удзяляць гэтым вёскам максімум увагі. І прайшло, здаецца, не так ужо многа часу, а ўсе вёскі ў калгасе «1 Мая» выраўняліся. У Іграеве і Працэвічах пабудаваны цагляныя кароўнікі, свінарнікі, працадзень аплочваецца таксама, як і ва ўсёй гаспадарцы. Цяпер у калгасе 7 900 гектараў угоддзю, у тым ліку 4 100 гектараў ворнай зямлі.

Нямала трэба папрацаваць, каб вырасціць на беларускай зямлі добры ўраджай. Вядома, каб яна карміла, трэба і яе карміць. Шмат угнаенняў завозіць цяпер калгас з Салігорска, Гродна, але не забываюць і аб тых, што побач. Даўно не і аб тых, што побач. Даўно не і давала спакою Васілю Паўлавічу урочышча Асецішча. Колькі разоў, праязджаючы міма, ён спыняўся на краі балота, прыкідаў, як і з якога боку за яго ўзяцца. Гэта ж не балота, а скарб, залатое дно. Колькі тут торфу!

Падзяліўся ён некай сваімі думкамі з брыгадзірам Рыгорам Баранавым.

— А я думаю, што вы каля яго кружыце? — усміхнуўся брыгадзір. — Справа, зразумела, добрая.

Балота асушылі. Цяпер яно дае штогод дзсяткі тысяч тон сухой тарфяной крошкі, якую вывозяць на палі.

Добры, кляпатлівы гаспадар Васіль Козел. Невыпадкава з год у год расце і мацнее калгас, усё больш заможна жыць, усё больш людзі. А ў доме, дзе поўць людзі, заўсёды рады ны дастатак, заўсёды рады гасцям. Сардэчна прымаюць іх у Навадворцах. У гэтым маглі пераканацца самі і Пракоп Чыж, і Аляксей Савіцкі, і Андрэй Сарагавец, якія прыяздзілі сюды мінулым летам з Амерыкі. Так, іменна той Сарагавец, які з Васілём Паўлавічам разам выехаў некалі з сяла.

Вось так і сустрэліся сябры. У кожнага за плячыма вялікае жыццё, але як па-рознаму яно пражыта.

Андрэй Нікіфаравіч толькі нядаўна змог пабудаваць дом, але яшчэ не расплаціўся з крэдытарамі. У доме таксама пакуль пуста, з мэбляй прыдзецца пачакаць. З добрай зайдрасцю глядзеў ён на прыгожыя дамы калгаснікаў, слухаў расказ Васіля Паўлавіча аб калгаснай моладзі, якая калі і едзе з сяла, дык толькі на вучобу ў інстытут або тэхнікум. Не мог не пахваліцца Козел і сваімі дзецьмі. Дачка скончыла сельскагаспадарчую акадэмію, сын у час вайны быў на фронце, а пасля вайны скончыў будаўнічы тэхнікум і цяпер працуе прапрабам у Слуцку.

— А ў мяне, — з горыччу сказаў Андрэй Нікіфаравіч, — нават дзяцей няма... І дом няма каму перадаць у спадчыну...

Паказаў Васіль Паўлавіч старому сябру Слуцкі і Салігорск, разам з ім аб'ехаў усе брыгады.

— Як гэта ты спраўляешся? — здзіўляўся Сарагавец. — Калі ж разабрацца, гэта ты былыя маэнткі, васемнаццаць вёсак пад тваім кіраўніцтвам, і ўсюды парадак!

— Дык я ж не адзін. Важныя пытанні рашаем на агульным сходзе. У нас жа калектывная гаспадарка. Ёсць праўленне. Яно вызначыла мне памочнікаў. І аграномы ў нас ёсць, і заатэхнікі, і брыгадзіры. Усе людзі пісьменныя, многія з вышэйшай адукацыяй.

— Так, вельмі ў вас людзі выраслі, — не пераставаў здзіўляцца госць. — Здаецца ж, ці даўно мы разам з табой свіней пасвілі, а цяпер глядзі, колькі ў цябе ордэнаў і медалю! Так, Васіль, цяпер я зразумеў, што маё жыццё не ўдалося... Ну што ж, хоць за цябе парадуюся...

Д. ЧАРКАСАВА.

«БЕЛАРУСЬ МАЯ, КРАЙ СІНЯВОКІ»

Старэйшая беларуская паэтка Канстанцыя Буйла парадавала чытачоў новым зборнікам лірычных вершаў «Май». Кніга выйшла ў выдавецтве «Беларусь» у канцы мінулага года. Паэтка адабрала ўсе тое лепшае і найбольш значнае ў мастацкіх адносінах, што выйшла з-пад яе пера за апошнія часы. Кніга робіць радаснае ўражанне. Яна раскрывае новыя творчыя магчымасці выдатнай пісьменніцы, якая сапраўды перажывае свае «другое паэтычнае нараджэнне», нягледзячы на тое, што стаіць на парозе сямідзесяцігоддзя.

Па-ранейшаму асноўнай паэтычнай ідэяй творчасці Канстанцыі Буйлы з'яўляецца жыццёвая і свежая, як чыстая крынічная вада, любоў да Радзімы. Па-ранейшаму яна шчыра і сардэчна апявае сваю «мілую сінявокую Беларусь», якая расквітнела ў сузор'і савецкіх сацыялістычных рэспублік.

Дзе ты, траская гаць?
Дзе балот невычэрпных
гнілых прасторы?...
Глянь! Мурожнай травой
расцвіла сенажаць
і гайдаюцца хвалі
пшанічнага мора.

І душа яе напаўняецца радасцю, калі яна глядзіць на вялікія плёны залатых рук свайго народа, рук, якія не толькі ўмеюць добра араць і касіць, але вырабляць першакласныя, аўтамабілі і трактары, будаваць новыя гарады і чыгункі. Зусім натуральна таму лірыка інтымных перажыванняў паэтэсы арганічна спалучаецца з жывымі патрыятычнымі ідэаламі. Вось чаму так сардэчна і непадкупна гучыць голас пісьменніцы, калі яна пачынае паэтычную гаворку аб роднай Беларусі і сваім гераічным народе.

Беларусь, Радзіма! Край мой
сінявокі,
Узыходзіш сёння на рубяж
высокі!
Азвалася свету волатная
сіла.
Што ў паставе сціплай да
пары тайла.
Гордая набыткам, славай
гаманлівай,
Ты стаіш пад сонцам юнай і
шчаслівай.

Адметнай творчай асаблівасцю паэзіі Канстанцыі Буйлы з'яўляецца тое, што яна ўмее сваім задумана-цёплым вершам адгукнуцца на самыя разнастайныя зладзённыя з'явы жыцця народа, умее жыць яго радасцямі і смуткам. Паэтка, надзеленая тонкім мастацкім адчуваннем свайго часу і выніклівым розумам, здольна вухапіць з разнастайных жыццёвых падзей самае цікавае і гістарычна значнае. Вось яна стаіць на Краснай плошчы. Думы і мары яе там, дзе пакоіцца сэрца вялікага Леніна.

Я ведаю: з усіх краін сусвету
Людскія думкі ідуць сюды,
як хвалі:
Мы слова «Мір» для цэлае
планеты
Над Краснай плошчай, нібы
сцяг, узнялі.

Добрыя, цікавыя вершы сабрала Канстанцыя Буйла ў сваім «Май». За пяцьдзесят сем гадоў літаратурнай працы яна стварыла шмат сапраўды паэтычных вершаў і песень. Яе ўклад у беларускую літаратуру вельмі значны, і ён, гэты ўклад, высока ацэнены нашым народам і нашай літаратурнай грамадскасцю.

Сцяпан МАЙХРОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: два вырабы Барысаўскага шклозавода: дэкаратыўнае блюдо «Рабочы» (мастак Н. НОСАУ) і дэсертнае блюдо «Касмічнае» (мастак О. АБРАМАВА). Гэтыя вырабы змогуць набыць у якасці сувеніраў нашы землякі ў час наведання Бацькаўшчыны.

Фота П. Захаранкі.

«Беларуская сюіта» ў выкананні танцавальнай групы Дзяржаўнага народнага хору БССР.

Фота Ул. Крука.

ЦЯШЛО СІБІРЫ

Дзвеце тысяч новасібіраў набывалі на канцэртах беларускага фестывалю, паглядзелі беларускія фільмы, удзельнічалі ў творчых сустрэчах з майстрамі мастацтва брацкай рэспублікі, наведалі выстаўку твораў мастакоў Беларусі.

Беларускія гасцей прымалі ў сябе сібірскія кінематаграфісты вучоныя, студэнты, рабочыя. Цікавая сустрэча адбылася ў Новасібірскай дзяржаўнай кансерваторыі імя Глінкі: сібірскія кампазітары, музыканты і музыказнаўцы прымалі ў сябе кампазітараў Беларусі.

Знаёмяцца адзін з адным сібірскія і беларускія выканаўчыя калектывы. Сібірскія народныя хоры вырашылі ўключыць у сваю праграму «Зорку Венеры» і сучасную народную песню «На птушкаферме», якую выконвае жаночая група Дзяр-

жаўнага народнага хору БССР. Узамен беларусы бяруць у сібіракоў «Ох, до свидання!». Рыгор Раманавіч Шырма зацікавіўся песнямі В. Левашова «Стоит березка» і «Росеня».

У Новасібірску выдаюцца тры газеты — «Советская Сибирь», «Вечерний Новосибирск», «Молодежь Сибири». Усе яны з нумару ў нумар рэгулярна змяшчаюць матэрыялы пра фестываль. Раздзелы з аповесці мясцовага журналіста Д. Золатава «Сокалу» быць у Беларусі, прысвечанай партызанскай барацьбе на нашай зямлі, пачала друкаваць газета «Советская Сибирь».

Фестывальны тыдзень у Новасібірску завяршыўся канцэрт-там дружбы.

Канцэрт пачаўся «Святочнай уверцюрай» Д. Шапастакоўіча.

Рассоўваецца вялікая акадэмічная заслона. На сцэне — Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла БССР, якая стала за дні фестывалю любіміцай новасібірскай публікі. Магутна і строга гучыць песня беларускага кампазітара Ул. Алоўнікава «Радзіма мая дарагая». Адзін за адным змяняюцца на сцэне беларускія і сібірскія мастацкія калектывы, спевакі і танчоры. У сцэне з оперы «Князь Ігар» гасці і гаспадары выступаюць разам: партыю Ігара спявае народны артыст БССР І. Сарокін, Каячка — заслужаны артыст РСФСР А. Лявіцкі.

Як звычайна ва ўсе дні фестывалю, зала гарача сустракае народную артыстку СССР Нінель Ткачэнку. Усхвалявана гучыць арыёза маці з кантаты А. Новікава «Нам патрэбен мір».

Зала цёпла прымае беларускую маладзёжную сюіту ў вы-

кананні Дзяржаўнага ансамбля танца БССР, выступленне Сібірскага народнага хору, беларускіх артыстаў В. Чарнабаева і Г. Пятрэнькі, салістаў новасібірскага балета — народную артыстку РСФСР Л. Крупеніну, Ю. Граўцова і іншых.

Канцэрт завяршаецца «Песняй аб Леніне» кампазітара А. Холмінава. Яе выконваюць Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла БССР, хор Новасібірскага тэатра оперы і балета, Дзяржаўны сібірскі народны хор з удзелам салістаў — беларуса А. Бокава і сібірака Н. Дзмітрыенкі.

На сцэне — гасці і гаспадары. Намеснік старшынні Новасібірскага аблвыканкома Ф. Глушкоў уручае Гаваровую граматы абкома партыі і аблвыканкома, якой узнагароджана ўдзельнікі фестывалю беларускага мастацтва ў РСФСР. Звяртаючыся да беларускіх сяброў, ён гаворыць:

— Дні, праведзеныя вамі ў Новасібірску, у іншых гарадах і сёлах нашай вобласці, былі днямі, поўнымі светлых і радасных усмешак, сардэчных поціскаў рук, чулівых і ўсхваляваных праяўленняў вялікай дружбы.

Народы нашай шматнацыянальнай Радзімы сустрацілі XXIII з'езд КПСС вялікімі дасягненнямі ў гаспадарчым і культурным будаўніцтве. Мы, сібіракі, шчыра рады таму, што беларускі народ уносіць важкі ўклад у агульную справу будаўніцтва камунізма.

Мы ўдзячныя вам, дарагія сябры, за вашу самаадданую працу, за ваш талент, за ваша жыццёцвярдзальнае мастацтва!

Разам з граматай гасцям быў перададзены арыгінальны

памятны падарунак: у глыбу ззяючага шкла ўпісан яркі каларовы партрэт вялікага Леніна.

Намеснік старшынні Новасібірскага гарвыканкома А. Чугукоў сказаў:

— Беларускія таварышы былі ў нас у гасцях няўдзячны, але за гэты кароткі час многа расказалі аб сваім таленавітым народзе. За гэта вам вялікае рускае «дзякуй»!

Са словам у адказ ад імя беларускіх гасцей выступае народны артыст СССР Р. Шырма. Ён пачынае сваю прамову вершамі:

«Друзья мои, прекрасен наш союз!
Он, как душа, неразделим и
вечен —
Неколебим, свободен и
беспечен
срастался он под сенью
дружных муз.

Гэтыя словы вялікага Пушкіна як нельга лепш падыходзяць на нашых урачыстасцей. Сапраўды, цудоўны наш саюз, цудоўная дружба нашых савецкіх народаў!

Мы паказалі вам свае скромныя дасягненні, і мы выкарыстаем таксама творчасць і майстэрства сібіракоў. Мы павязем з сабой у Беларусь цеплыню вашых сэрцаў, раскажам свайму народу аб гэтай выдатнай урачыстасці. Дзякуй за вашу любоў, за вашу ласку, за вашу брацкую цеплыню!»

Фестываль у Новасібірску закончан, надоўга застаюцца ў памяці сібіракоў яркія ўражанні аб беларускім мастацтве, а ў сэрцах — пачуцці непарушнай дружбы з брацкім народам.

Фестывальны поезд прыбыў на берагі Іртыша.

ГДЕ И КОГДА БЫЛО ЕГО НАЧАЛО?

(Окончание.)

Начало на 5-й стр.)

Для беларускага пісьма Тарашкевіч выкарыстаў рускую сістэму графікі з тэмі імяненнямі, якія ўжо ўжываліся і ўзакрэдзіліся ў ней в прадоктэбрыскі перыяд. В аснову свай граматыкі он положил, согласно его словам, «наиболее характерную и наиболее чистую белорусскую речь, имеющую твердое Р и большое аканье».

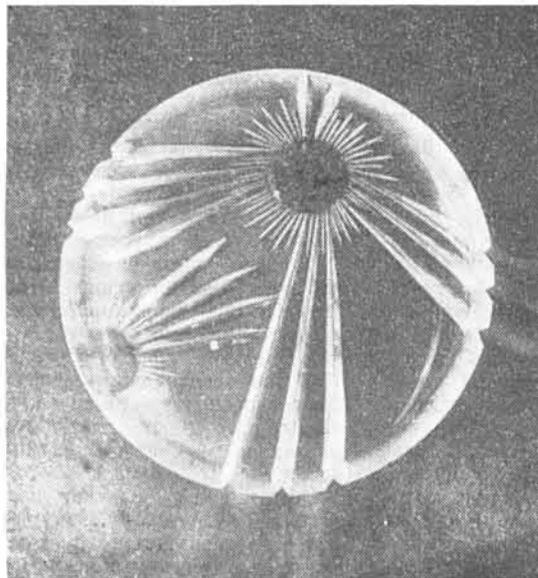
Тарашкевіч і сам понимал, што практыка павінна выявіць недастаткі яго граматыкі і правопісання і паказаць пути их усовершенствования. Эти недостатки были исправлены в 1933 году, а затем в 1957 году.

Действующее теперь белорусское правописание учитывает все особенности белорусского литературного языка. В него вложен большой и плодотворный многолетний труд белорусских филологов во главе с народными писателями Якубом Коласом и Кондратом Крапивою. В нем очень удачно сочетаются фонетический и морфологический принципы, оно удобно и просто для усвоения.

Теперь Белоруссия, где неграмотность населения достигала до революции 80 процентов, является страной всеобщей грамотности и высокой культуры.

Белорусский язык сегодня — это язык Белорусского социалистического государства, язык прессы и радио, язык богатой многожанровой художественной литературы.

С. КЛИМКОВИЧ.

ПРАВО НАЦИИ

ГДР обратилась с просьбой
о приеме ее в члены ООН

В мировом историческом процессе все народы должны иметь равные права. Недаром и Организация Объединенных Наций основана на идее универсальности. Ее Устав провозглашает, что «прием в Члены Организации открыт для всех других миролюбивых государств, которые примут на себя содержащиеся в настоящем Уставе обязательства и которые, по суждению Организации, могут и желают эти обязательства выполнять».

Меняется лицо мира, меняется лицо ООН. Однако если бросить взгляд на список членов ООН, то нельзя не заметить одного обстоятельства: в Организации Объединенных Наций не представлен немецкий народ.

Почему сложилось такое положение? Это можно объяснить. Когда создавалась ООН—а ее Устав был подписан 26 июня 1945 года,—то вряд ли у кого-либо из участников конференции Объединенных Наций в Сан-Франциско возникла мысль о принятии Германии в ООН. Гитлеровская Германия была только-только разгромлена. Немецкой государственности не существовало. Но в Потсдамском соглашении трех великих держав было сказано:

— Союзники не намерены уничтожить или ввергнуть в рабство немецкий народ. Союзники наме-

реваются дать немецкому народу возможность подготовиться к тому, чтобы в дальнейшем осуществить реконструкцию своей жизни на демократической и мирной основе. Если собственные усилия германского народа будут беспрестанно направлены к достижению этой цели, то для него будет возможно с течением времени занять место в ООН.

Со времени этой декларации прошло более 20 лет. И не прошло ли время выполнить обещание, данное в Потсдаме?

С 1945 года на немецкой земле произошли большие изменения. Теперь на территории Германии существуют два суверенных государства. Таким образом, отпадает существенное препятствие, которое в свое время мешало представительству немецкого народа в ООН.

28 февраля председатель Государственного совета ГДР Вальтер Ульбрихт направил генеральному секретарю ООН послание, в котором содержится просьба о приеме ГДР в члены ООН. ГДР заявила, что принимает на себя обязательство соблюдать Устав и все принципы этой международной организации.

Разумеется, вступление в ООН—своеобразный экзамен. Но Германская Демократическая Респуб-

лика может его не бояться. Это—суверенное государство, поддерживающее дипломатические, политические и экономические связи с десятками стран мира. В основе внешней политики ГДР постоянно лежали именно те принципы, которые были провозглашены в Потсдаме и Сан-Франциско. Германская Демократическая Республика, например, провозгласила отказ от всякой формы владения ядерным оружием, призывая сделать то же самое и другое германское государство.

ГДР, обратившись с просьбой о приеме в ООН, демонстрирует свою заботу о национальных правах немецкого народа и его будущем. Этот акт имеет принципиально важное значение для всего политического развития немецкого народа. Немецкий народ может и должен принимать активное участие в решении важнейших мировых проблем. Как бы ни были различны направления политики обоих германских государств, речь идет о том, что они оба должны участвовать в деле защиты мира и нести за него ответственность.

Германская Демократическая Республика имеет все права для того, чтобы занять место в ООН как подлинно миролюбивое государство.

ХОЗЯЕВА НАТО НЕРВНИЧАЮТ

За закрытыми дверями Белого дома одно за другим идут совещания американских руководителей по проблемам НАТО. В них принимают участие президент Джонсон, государственный секретарь Ракс, его заместитель Болл и другие деятели внешнеполитического ведомства, высшие чиновники Пентагона, бывший государственный секретарь Ачесон, назначенный недавно «специальным советником» по вопросам Североатлантического договора. Чрезвычайный совет в Белом доме вызван недавним меморандумом Франции другим странам — участникам НАТО.

Согласно сведениям, просочившимся в журналистские круги, в Белом доме идет речь не только о тактике американской дипломатии в ближайшее время, но и о долгосрочной стратегии Соединенных Штатов в Атлантическом сообществе.

Между тем американская пресса, радио, телевидение развернули шумную пропагандистскую кампанию, направленную против Франции. В хор «негодующих» то и дело включаются официальные лица — сенаторы, конгрессмены. На днях влиятельный сенатор-демократ Джексон, которого здесь называют представителем военно-промышленных корпораций, заявил о «растущем негодовании по отношению к французскому правительству», дескать, бурлящем в Соединенных Штатах. Другие законодатели велед за Джексоном разразиться филиппиками против Парижа.

Бушует большая печать США, адресуя Парижу самые нестерпимые эпитеты. Даже многие обычно сдержанные в своих выражениях обозреватели провозгласили обвинения де Голля в «создании самого серьезного кризиса в НАТО».

Словом, реакция Вашингтона свидетельствует, что шаги Франции, направленные на укрепление ее права самостоятельного решать внешнеполитические и военные вопросы, пришлись не по душе тем, кто мыслит взаимоотношения США с другими странами лишь в плане американской гегемонии.

Военные стратеги настроены песимистически, констатируют близкий к милитаристским кругам еженедельник «Юнайтед Стейтс Ньюс энд Уорлд рипорт». По оценке журнала, перемещение военных объектов США из Франции стало бы

громоздкой, дорогостоящей операцией. На французской земле расположены четырнадцать американских военно-воздушных баз, полдюжины центров снабжения и коммуникаций с разветвленной сетью военных объектов. Согласно американским подсчетам, перемещение всего этого громоздкого военного комплекса стоило бы Вашингтону от 700 миллионов до 1 миллиарда долларов. Журнал «Юнайтед Стейтс Ньюс» добавляет: «В конечном счете потребуется не миллиард, а миллиарды». В настоящее время главные линии снабжения американских войск в Западной Европе проходят через Францию; транспортная через территории других государств (чаще всего называют Голландию и Бельгию) увеличила бы стоимость перевозки американских военных грузов на «несколько миллиардов долларов».

В порядке шантажа Вашингтонские пропагандисты готовы предъявить денежный счет Парижу. Однако многие комментаторы вынуждены признать, что давление на Францию вряд ли принесет успех.

Финансовые заботы, однако, не главный пункт в перечне опасений Вашингтона. Те Вашингтонские деятели, которые пытаются взглянуть глубже в суть вещей, опасаются того, что меры Франции по укреплению своего суверенитета явятся толчком к подрыву, по их мнению, основ основ Атлантического сообщества. Обозреватель египетской газеты «Стар» Нойес с тревогой подчеркивает, что цель нынешней французской акции — «освободить Францию от автоматических военных обязательств». Де Голль, отмечает Нойес, «утверждает, что фактически Франция не обязана вступать вслед за Соединенными Штатами... в войну, которую она не одобряет».

Согласно скудным сведениям, просачивающимся в журналистские круги, консультации американских дипломатов с другими партнерами по НАТО проходят отнюдь не гладко. Аккредитованный при госдепартаменте обозреватель агентства АП Хайтауэр передает, что во внешнеполитическом ведомстве опасаются, как бы шаг Франции не создал «разброда среди остающихся союзных правительств».

С. ВИШНЕВСКИЙ.

АМЕРИКАНСКИЕ «ГЕРОИ»
Рисунок Херлуфа Бидструпа (Дания).

ЗАКОНАПРАЕКТ АГРЭСИИ

ВАШИНГТОН. Сенат США одобрил пераважнай большасцю галасоў урадавы законапраект аб асігнаванні 13 161 719 000 долараў на патрэбы вайны ў В'етнаме. Амаль усе гэтыя асігнаванні, якія раней былі адобраны палатай прадстаўнікоў, прызначаюцца для расшырэння колькасці амерыканскіх войск у Паўднёвым В'етнаме, павелічэння колькасці перакідваемых туды зброі і боепрыпасаў, а таксама будаўніцтва новых ваенных баз ЗША ў Паўднёва-Усходняй Азіі. Супраць законапраекта галасавалі сенатары Морзе (дэмакрат ад штата Арэгон) і Грунінг (дэмакрат ад штата Аляска), якія крытыкуюць палітыку ўрада ў адносінах да В'етнама.

Jennie Lee in the USSR

«No matter what is happening in the world, cultural contacts must develop in the interests of both our peoples», were the words with which Miss Jennie Lee (Great Britain), Joint Under-Secretary of State for Education and Science in charge of cultural and art problems, opened her press conference at the State Committee for Cultural Relations with Foreign Countries.

Miss Lee said that during her talks with Ekaterina Furtsseva, Minister of Culture of the USSR, they found com-

mon ground over the question of developing cultural and scientific ties between the two countries, ties which are getting stronger and firmer. Evidence of this process was provided by the exchange of visits by such major professional companies as the USSR Bolshoi ballet group and the British National Theatre.

During her stay Miss Lee visited Armenia, Georgia and Uzbekistan and displayed great interest in the folk art of these Union Republics. She commented that exchanges need not only be of well-

known drama and artistic companies, but could include local artists.

In Moscow, Miss Lee made a long visit to study teaching methods of the All-Union State Cinematography Institute. She voiced her desire to organize a similar institute in Great Britain.

«I am visiting the Soviet Union for the fifth time. This time I have made an extended trip around the country and am taking home a lot of interesting impressions», said Miss Lee, winding up the press conference.

